

Izveštaj o realizaciji projekta
Peta internacionalna konferencija *Sarajevo i svijet*
od 4. do 15. maja 2019. godine

Sarajevo, 17. maj 2019. godine

Doc. br. 510B – 2019

Sadržaj

Uvod

1. 4. maj, Prvi znanstveni kolokvij *Šejh Abdurahman Sikirić u bosanskoj kulturi*;
2. 6. maj, Izložba *Četrdeset kaligrafskih slika Hazima Numanagića*;
3. 7. – 9. maj, Internacionalni znanstveni skup *Sarajevo i svijet*;
4. 10. maj, Razgovor s Amorom Mašovićem *Odnos prema mrtvim, jamstvo budućnosti živih*;
5. 11. maj, Koncert - hor *Pontanima: Musica sacra Bosnae*;
6. 13. maj, Javno predavanje - *Umjetnost iluminacije srednjovjekovnih bosanskih rukopisa Ema Mazrak*;
7. 14. maj, Javna rasprava - *Umjetnost kaligrafije srednjovjekovnih bosanskih rukopisa Lejla Nakaš*
8. 15. maj, Javna rasprava - *Bosanski vidici Jordana Uz knjigu Rusmira Mahmutćehajića Iz Jordana: O jednosti, vjesništvu i povratku*.

Zaključne napomene

Uvod

U ovome dokumentu bit će predstavljeni sadržaji Pete internacionalne konferencije Sarajevo i svijet, realizirane od 4. do 15. maja 2019. godine u okviru Dana Općine Stari Grad Sarajevo.

Internacionalna konferencija Sarajevo i svijet izvorno je zamišljena kao dugoročni rad na osvješćenju uloge Bašćaršije, kulturne jezgre svega bosanskog, i njenih utjecaja na prijestolni značaju Sarajeva za bosansku ukupnost. Time predlagači i voditelji ovog pothvata žele otpočeti i razvijati dekonstruiranje ideologijskih pojednostavljivanja, iskrivljivanja i zlog korištenja bosanske društvene pluralnosti i njenog odvajanja od središnje uloge Sarajeva. Poželjna budućnost Sarajeva u svijetu, a tako i države kojoj je taj grad prijestolnica, pretpostavlja dekonstruiranje nametnutih predrasuda o bosanskoj kulturi, a to znači svih oblika orijentaliziranja, otuđivanja i degradiranja.

Internacionalnu konferenciju Sarajevo i svijet je prihvatila Općina Stari Grad Sarajevo kao dio svog programa obilježavanja Dana Općine Stari Grad Sarajevo. Tako je uspostavljen saradnički odnos Međunarodnog foruma Bosna i Općine Stari Grad Sarajevo u planiranju, realiziranju i razvoju konferencijskog cilja – podsticati nove oblike mišljenja i rada u politici, kulturi i ekonomiji integralnog Sarajeva s njegovim zbiljnim središtem. Iako su i do sada postojali slični pokušaji, ovaj je neosporno prvi koji okuplja ugledne političare, znanstvenike i umjetnike pred pitanjem: Kako razumijevati prošlost, sadašnjost i budućnost Sarajeva na pozornici svijeta?

Iskustvo stečeno u pet do sada organiziranih internacionalnih konferencija Sarajevo i svijet omogućuje organizatorima nove iskorake u snaženju i razvijanju temeljne zamisli. Prvo, evropska budućnost je moguća kao harmoniziranje svih kulturnih razlika koje žive na tom kontinentu, a tako i svih doprinosa koje pojedine države unose u tu složenu cjelinu. Drugo, od bosanskih ljudi se očekuje da razumiju i artikuliraju vlastitu kulturu i tradiciju te je kao svoje blago predstavljaju i nude svijetu kao opće dobro. Treće, jasno je da bosanska religijska pluralnost, tako moćno sabrana kroz stoljeća u sarajevskoj srži, u baštini i životu Općine Stari Grad Sarajevo, jest i mora biti predstavljena i nuđena kao jamstvo budućnosti i ove države i evropskih integracija. I četvrto, da bi baština i život Općine Stari Grad bili izvedeni iz ideologijske im nametnute getoizacije te predstavljeni najširoj svjetskoj javnosti kao univerzalno civilizacijsko dobro, potrebno je ustrajavanje na novim znanjima o Sarajevu i geopolitičkom prostoru kojem je ono središte i novim načinima njihovog predstavljanja.

Peta internacionalna konferencija Sarajevo i svijet u cjelosti odražava zamisli pokretača ovog projekta. Ali nudi i nove sadržaje, od kojih je većina prvi put uvedena u javni prostor. Ove godine u osam programskih cjelina, realiziranih u deset radnih dana, sudjelovala su pedeset i četiri istraživača u različitim područjima. Raspravljano je o najvažnijim pitanjima politike, kulture i ekonomije u Sarajevu, državi i svijetu. Svi programi su učinjeni dostupnim najširoj svjetskoj javnosti.

1.

Prvi znanstveni kolokvij *Šejh Abdurahman Sikirić u bosanskoj kulturi*

Ovaj kolokvij je održan 4. maja (subota) 2019. godine u dvorani za sastanke Međunarodnog foruma Bosna, s početkom u 11.00 sati.

Šejh Abdurahman Sikirić (1775–1847), poznat i kao Sirija i Siri-baba, nakšibendijski je duhovni prvak i pjesnik na bosanskom i turskom jeziku. Vlastitim primjerom i zagovaranjem ozbiljenja ljudskosti u njenoj najvišoj mogućnosti, uz djelatni odnos prema bosanskoj zbilji svog vremena, nastavio i prosljedio je perenijalno učenje o čovjeku, svijetu i Bogu uobličeno u nakšibendijskom derviškom redu. Način na koji ga fra Lovro Karaula spominje 1845. godine u pismu provincijalu fra Stjepanu Marijanoviću jasno je svjedočanstvo o bliskim odnosima bosanskih fratara sa šejhom Sirijom. Iako je poznat gotovo svim istraživačima bosanske povijesti i kulture, nedostaju sistematični prikazi njegovog djela i trajućih utjecaja.

Ovim kolokvijem organizator namjerava otpočeti sistematična istraživanja i predstavljanja tog djela, paradigmatičnog za bosansku, sarajevsku i starogradsku povijest i kulturu.

O tim i srodnim pitanjima uvodno su govorili: fra Mile Babić, Samir Beglerović, Mehmedalija Hadžić, Amra Hadžimuhamedović, Haso Popara, Rusmir Mahmutćehajić, Hazim Numanagić i Asim Zubčević.

2.

Izložba *Četrdeset kaligrafskih slika Hazima Numanagića*

Izložba je otvorena 6. maja (ponedjeljak) 2019. godine, u 17:30, u Umjetničkoj galeriji Bosne i Hercegovine. Potavka je bila otvorena za širu javnost i trajala je za vrijeme Dana općine Stari Grad Sarajevo.

Kaligrafija je bitan sadržaj sakralne umjetnosti svijeta. U Bosni je njene različite oblike moguće pratiti u vremenu gotovo jednog cijelog milenija. Prisutnost kaligrafske umjetnosti u Bosni nikada nije prekinuta. Raskošno je bosansko kaligrafsko naslijeđe nastalo u prethodnim stoljećima i sačuvano do danas. Javlja se na zidovima džamija, tekija i kuća, na grnčariji, metalu, drvetu i tkanini. Nažalost ne postoje monografski prikazi ni tog dijela bosanske umjetnosti. Kaligrafski rad Hazima Numanagića moguće je smjestiti upravo u taj milenijski tok bosanske sakralne umjetnosti. Na izložbi će biti predstavljeno četrdeset kaligrafskih slika izvedenih klasičnim tehnikama na papiru, malteru i kamenu.

Izložbu je otvorio gospodin Ibrahim Hadžibajrić, načelnik Općine Stari Grad Sarajevo.

3.

7. – 9. maj, Internacionalni znanstveni skup Sarajevo i svijet;

Peti internacionalni znanstveni skup Sarajevo i svijet je organizovan 7., 8. i 9. maja. Taj skup zajedno su organizirali Međunarodni forum Bosna i Općina Stari Grad. Program skupa je realiziran oko tri raspravna stola: (1) Prvi stol: *Sarajevo i religijska pluralnost* je bio 7. maja (utorak), u periodu od 11:00 do 16:00 sati u sjedištu Međunarodnog foruma Bosna, (2) Drugi stol: *Prošlost i budućnost Sarajeva* je bio 8. maja (srijeda), u periodu od 11:00 do 16:00 sati u sjedištu Međunarodnog foruma Bosna, (3) Treći stol: *Sarajevo – društvo i razvoj u bosanskoj, političkoj, kulturnoj i ekonomskoj cjelini* je bio 9. maja (četvrtak), u periodu od 10:00 do 17:00 sati u amfiteatru Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.

Za svaki raspravni stol bila su održana po četiri uvodna izlaganja koja su bila i osnova za raspravu.

4.

Razgovor s Amorom Mašovićem Odnos prema mrtvim, jamstvo budućnosti živih;

Razgovor s g. Amorom Mašovićem *Odnos prema mrtvim, jamstvo budućnosti živih* je održan 10. maja (petak) 2019. godine s početkom u 17:30 sati u sjedištu Međunarodnog foruma Bosna. Taj razgovor je dio programa Pete internacionalne konferencije *Sarajevo i svijet* koji su zajednički realizirali Međunarodni forum Bosna i Općina Stari Grad u okviru obilježavanja Dana Općine.

Govorilo se o temeljima univerzalne etičnosti kao odnosu prema dostojanstvu mrtvog, tek rođenog, siromašnog i bolesnog čovjeka. To dostojanstvo je najranjivije u slučaju najslabijih. Zato je pravo mrtvog na nepovredivost i mir u grobu mjera stanja u svakoj ljudskoj zajednici. Također, govorilo se i o tome da li je to pravo osviješćeno u bosanskoj etici sjećanja, i o tome mogu li vladajuće nemoći u harmoniziranju bosanske društvene pluralnosti biti prevaziđene bez okretanja pravu najslabijih, a to prije svega znači mrtvih, ako i o sličnim pitanjima.

Amor Mašović je prvi u ukupnoj historiji bosanskog naroda započeo pothvat obrtanja anestetiziranih kolektivnih odnosa prema mrtvim. Sam je domislio i započeo realizirati projekat dostojnog odnosa prema ubijenim i na najgrublji način sklonjenim njihovim ostacima. Tako je sam postao simbol otkrivanja dostojanstva mrtvih, a tako i novog bosanskog odnosa prema budućnosti živih. Razgovor s njime vodila je Amra Hadžimuhamedović, univerzitetska profesorica čije istraživačko područje obuhvata historiju bosanskog kulturnog naslijeđa, a tako i bosanskog kolektivnog pamćenja.

5.

Koncert - hor *Pontanima: Musica sacra Bosnae*

Koncert hora Pontanima je održan 11. maja (subota) 2019. godine, s početkom u 17:30 sati u dvorani Doma Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Ovim koncertom sakralne muzike predstavljen je višegodišnji rad sarajevskog hora *Pontanima*. Program večeri vodio je Ivo Marković, jedan od osnivača *Pontanime*. Pjesme uvrštene u program odražavaju zajedničke i posebne sadržaje bosanskih svetih tradicija – jevrejske, hrišćanske/kršćanske i muslimanske.

Večer hora *Pontanima* je bila dio cjelovitog programa Pete internacionalne konferencije *Sarajevo i svijet* organizirane u okviru obilježavanja Dana Općine Stari Grad Sarajevo.

Ulaz na koncert je bio slobodan.

6.

Javno predavanje - *Umjetnost iluminacije srednjovjekovnih bosanskih rukopisa Ema Mazrak*

Predavanje profesorice Eme Mazrak pod nazivom *Umjetnost iluminacije srednjovjekovnih bosanskih rukopisa* održano je 13. maja (ponedjeljak) 2019. godine, s početkom u 17:30 sati, u sjedištu Međunarodnog foruma Bosna.

U vremenu duljem od osam stoljeća moguće je ocrtati trajanje sakralne kaligrafije i s njom povezane iluminacije u bosanskim rukopisima. Najstariji od njih su gotovo isključivo ćirilčni. Ali od njih su neodvojivi razvoji arebične i latinične kaligrafije i od njih neodvojive umjetnosti iluminacije. O tome nepostoje sistematični prikazi, pa su u posljednjim vremenima otkriveni i do sad malo poznati sadržaji umjetnosti kaligrafije iluminacije u bosanskom naslijeđu. O rezultatima dosadašnjih istraživanja i mogućnosti njihovih tumačenja govorila je profesorica Ema Mazrak, koja je profesorica na Akademiji likovnih umjetnosti, Filozofskom i Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Njeno područje je historija umjetnosti, a naročito umjetnosti iluminacije bosanskih srednjovjekovnih rukopisa.

7.

Javna rasprava - *Umjetnost kaligrafije srednjovjekovnih bosanskih rukopisa* Lejla Nakaš

Javna rasprava *Umjetnost kaligrafije srednjovjekovnih bosanskih rukopisa* održana je 14. maja (utorak) 2019. godine u sjedištu Međunarodnog foruma Bosna s početkom u 17:30. sati. O ovoj temi je govorila Lejla Nakaš, profesorica Filozofskog fakulteta, Univerziteta u Sarajevu. Područja zanimanja profesorice Lejle Nakaš je bosansko čirilično naslijeđe u ukupnosti njegovog trajanja. Ovom raspravom koja je organizovana u sklopu Pete internacionalne konferencije *Sarajevo i svijet* a u okviru Dana Općine Stari Grad namjerava organizatora je podsticanje šireg zanimanja u javnosti za ovu temu.

Umjetnost kaligrafije je bitan sadržaj bosanske kulture. Ima različite oblike i realizacije u dugome trajanju. Zanimanja za bosansko čirilično naslijeđe, raznijeta po svijetu, različitih su usmjerenja, od poricanja njihove vrijednosti do novijih nastojanja da ono bude razmotreno u cjelini bosanske pluralnosti.

8.

Javna rasprava - *Bosanski vidici Jordana Uz knjigu Rusmira Mahmutćehajića Iz Jordana: O jednosti, vjesništvu i povratku.*

U sklopu Pete internacionalne konferencije *Sarajevo i svijet*, Dani Općine Stari Grad, 15. maja (srijeda) 2019. godine organizovana je javna rasprava *Bosanski vidici Jordana: Uz knjigu Rusmira Mahmutćehajića Iz Jordana: O jednosti, vjesništvu i povratku* (Sarajevo, Connectum, 2019). Rasprava je održana u sjedištu Međunarodnog foruma Bosna s početkom u 17:30. sati.

U knjizi *Iz Jordana: O jednosti, vjesništvu i povratku* dati su različiti sadržaji filozofskih i teoloških vidika uzajamnosti glavne pozornice semitskih svetih tradicija i njihovih odraza u bosanskom sakralnom naslijeđu. U knjizi su isprepleteni različiti pristupi pitanjima prošlosti, savremenosti i budućnosti, izgubljenih i otkrivajućih znanja o čovjeku, svijetu i Bogu.

O temi iz naslova javne rasprave govorili su Zlatko Dizdarević, Senadin Lavić i Asim Zubčević.

Ova rasprava kao i svi prethodni događaji je bila otvorena za širu javnost i predstavnike medija.

DANI OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO
PETA INTERNACIONALNA KONFERENCIJA
SARAJEVO I SVIJET
Sarajevo, 4. - 15. maj 2019. godine

PRVI ZNANSTVENI KOLOKVIJ

Sejha Abdurahman Sikirić Siri-baba
u bosanskoj kulturi

MEĐUNARODNI FORUM BOSNA
DVORANA ZA SASTANKE
Ul. Sime Milutinovića 10/III
Ponedjeljak, 4. maj 2019.
U 11:00 sati

www.forumbosna.org
www.starigrad.ba

DANI OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO
PETA INTERNACIONALNA KONFERENCIJA
SARAJEVO I SVIJET
Sarajevo, 4. - 15. maj 2019. godine

IZLOŽBA

UMJETNIČKA GALERIJA
BOSNE I HERCEGOVINE
Ul. Zelenih beretki 8
Ponedjeljak, 6. maj 2019.
U 17:30 sati

ČETRODESET KALIGRAFSKIH SLIKA
Hazima Numanagića

www.forumbosna.org
www.starigrad.ba

DANI OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO
PETA INTERNACIONALNA KONFERENCIJA
SARAJEVO I SVIJET
Sarajevo, 4. - 15. maj 2019. godine

INTERNACIONALNI ZNANSTVENI SKUP

Sarajevo i svijet 7., 8. i 9. maj (utorak, srijeda i četvrtak)

MEĐUNARODNI FORUM BOSNA
DVORANA ZA SASTANKE
Ul. Sime Milutinovića 10/III
Utorak i srijeda, 7. i 8. maj 2019.
S početkom u 11:00 do 16:00 sati

AMFITEATAR AKADEMIJE NAUKA I
UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE
Ul. Bistrić 7
Četvrtak, 9. maj 2019.
S početkom u 10:00 do 17:00 sati

www.forumbosna.org
www.starigrad.ba

DANI OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO
PETA INTERNACIONALNA KONFERENCIJA
SARAJEVO I SVIJET
Sarajevo, 4. - 15. maj 2019. godine

RAZGOVOR S AMOROM MAŠOVIĆEM

Odnos prema mrtvim,
jamstvo budućnosti živih

MEĐUNARODNI FORUM BOSNA
DVORANA ZA SASTANKE
Ul. Sime Milutinovića 10/III
Petak, 10. maj 2019.
U 17:30 sati

www.forumbosna.org
www.starigrad.ba

DANI OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO
PETA INTERNACIONALNA KONFERENCIJA
SARAJEVO I SVIJET
Sarajevo, 4. - 15. maj 2019. godine

KONCERT ZBORA PONTANIMA

Musica sacra Bosnae

Dirigentska
ALMA AGANSPAHIĆ

DOM ORUŽANIH SNAGA BOSNE I HERCEGOVINE
Ul. Zelenih beretki 2
Subota, 11. maj 2019.
U 17:30 sati

www.forumbosna.org
www.starigrad.ba

DANI OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO
PETA INTERNACIONALNA KONFERENCIJA
SARAJEVO I SVIJET
Sarajevo, 4. - 15. maj 2019. godine

JAVNO PREDAVANJE

Umjetnost iluminacije
srednjovjekovnih bosanskih rukopisa
Profesorica Ema Mazrak

MEĐUNARODNI FORUM BOSNA
DVORANA ZA SASTANKE
Ul. Sime Milutinovića 10/III
Ponedjeljak, 13. maj 2019.
U 17:30 sati

www.forumbosna.org
www.starigrad.ba

DANI OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO
PETA INTERNACIONALNA KONFERENCIJA
SARAJEVO I SVIJET
Sarajevo, 4. - 15. maj 2019. godine

JAVNA RASPRAVA

Umjetnost kaligrafije
srednjovjekovnih bosanskih rukopisa
Profesorica Lejla Nakaš

MEĐUNARODNI FORUM BOSNA
DVORANA ZA SASTANKE
Ul. Sime Milutinovića 10/III
Utorak, 14. maj 2019.
U 17:30 sati

www.forumbosna.org
www.starigrad.ba

DANI OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO
PETA INTERNACIONALNA KONFERENCIJA
SARAJEVO I SVIJET
Sarajevo, 4. - 15. maj 2019. godine

JAVNA RASPRAVA

Bosanski vidici Jordana
Uz knjigu Rusmira Mahmutćehajića
Iz Jordana: O jednosti, vjersništvu i povratku

MEĐUNARODNI FORUM BOSNA
DVORANA ZA SASTANKE
Ul. Sime Milutinovića 10/III
Srijeda, 15. maj 2019.
U 17:30 sati

www.forumbosna.org
www.starigrad.ba

DANI OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO
PETA INTERNACIONALNA KONFERENCIJA
SARAJEVO I SVIJET
4-15. maj 2019.

- Prvi znanstveni kolokvij
Sejha Abdurahman Sikirić u bosanskoj kulturi
4. maj 2019. godine, petak u 11:00 sati
Sjedište Međunarodnog foruma Bosna (ul. Sime Milutinovića 10/III)
- 1.5. Izložba
Četirodeset kaligrafskih slika Hazima Numanagića
6. maj 2019. godine, petak u 17:30 sati
Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine (ul. Zelenih beretki 8)
- 6.5. Internacionalni znanstveni skup
Sarajevo i svijet
7. i 8. maj 2019 / 11:00 do 16:00 sati / MFB (ul. Sime Milutinovića 10/III)
9. maj 2019 / 10:00 do 17:00 sati / ANU BiH (ul. Bistrić 7)
- 7.5. Razgovor s Amromom Mašovićem
Odnos prema mrtvim, jamstvo budućnosti živih
10. maj 2019. godine, petak u 17:30 sati
Sjedište Međunarodnog foruma Bosna (ul. Sime Milutinovića 10/III)
- 10.5. Koncert zbora Pontanima
Veteri zbora Pontanima
11. maj 2019. godine, petak u 17:30 sati
Dom Oružanih snaga Bosne i Hercegovine
- 11.5. Javno predavanje profesorice Eme Mazrak
Umjetnost iluminacije srednjovjekovnih bosanskih rukopisa
13. maj 2019. godine, petak u 17:30 sati
Sjedište Međunarodnog foruma Bosna (ul. Sime Milutinovića 10/III)
- 13.5. Javna rasprava
Umjetnost kaligrafije srednjovjekovnih bosanskih rukopisa
14. maj 2019. godine, petak u 17:30 sati
Sjedište Međunarodnog foruma Bosna (ul. Sime Milutinovića 10/III)
- 14.5. Javna rasprava Bosanski vidici Jordana Uz knjigu Rusmira Mahmutćehajića
Iz Jordana: O jednosti, vjersništvu i povratku
15. maj 2019. godine, petak u 17:30 sati
Sjedište Međunarodnog foruma Bosna (ul. Sime Milutinovića 10/III)
- 15.5.

Zaključne napomene

Peta internacionalna konferencija je konceptualizirana kao višedimenzionalni sadržaj o kojem je odgovarajućim saopćenjima unaprijed obavještavana bosanskohercegovačka javnost. Planirano je direktno sudjelovanje 37 izlagača za koje je unaprijed dogovoren format doprinosa konferenciji, određen na osnovi njihovih priznatih doprinosa istraživanim područjima. Taj plan je u cijelosti realiziran. Izvještaji za cijeli program i njegove pojedinačne dijelove bit će distribuirani u raspoložive mreže.

Međunarodni forum Bosna je o svim planiranim sadržajima sistematično obavještavao najširu bosanskohercegovačku javnost. Činio je to slanjem obavještenja o cijelom programu i svim njegovim pojedinačnim sadržajima na e-mail adrese pojedinaca i ustanova za koje je smatrao da se mogu zanimati za program. O tome je objavio saopćenja na engleskom i bosanskom jeziku na svojoj web stranici, facebook-u i twitteru.

O svim događajima Međunarodni foruma Bosna je potencijalne sudionike obavještavao i plakatima postavljenim na teritoriji Općine Stari Grad Sarajevo. Uz to, Radio Stari Grad i Antena bili su ekskluzivni medijski pokrovitelji, pa su o programu izvještavali i prije i tokom njegovog realiziranja. O pojedinim događajima obavještavali su i štampani i elektronski mediji. Pojedini mediji preuzeli su ciljane izjave sudionika, a neke od njih i pozivali da direktno sudjeluju u njihovim programima. U Međunarodnom forumu Bosna bit će sabrani radovi sudionika radi njihovih mogućih uključenja u nove brojeve časopisa *Forum Bosnae*.